Valiokuntaneuvos Olli Hietanen

TuV@eduskunta.fi

Luonnonvarakeskuksen asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta - **Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti.**

Teema: Mitkä ovat kestävän kehityksen haasteet ihmisen arjen näkökulmasta ja miten ne ratkaistaan?

Viite: Tulevaisuusvaliokunta keskiviikko 29.3.2017 klo 10:00 / VNS 1/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

Käsiteltävän selonteon taustana on Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma – Agenda2030. Agenda2030:n toimeenpanossa kansallisilla hallituksilla on keskeinen rooli ja samalla vastuu onnistumisesta. Selonteossa todetaan, että toteutuksessa tarvitaan yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin kanssa. Lisäksi tarvitaan tiedeyhteisön panosta sekä kuntien, aluetoimijoiden ja koko yhteiskunnan mukanaoloa. Kumppanuuden ohella Agenda2030 korostaa monialaista yhteistyötä eri maiden sekä eri toimijatahojen ja kansalaisten kesken, politiikan johdonmukaisuutta, aktiivista tiedon ja kokemusten vaihtoa sekä parhaiden käytäntöjen jakamista.

Hallitus nostaa toimeenpanon kärjiksi kaksi painopistealuetta:
1 – Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi.
2 – Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi

sekä kolme läpileikkaavaa politiikkaperiaatetta
A - Pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus
B - Johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus
C - Omistajuus ja osallisuus

Kaikkien näiden osalta esitetään konkreettisia toimia, jotka tukevat hallitusohjelman toteuttamista ja ovat linjassa eri hallinnonaloilla jo tehtävän kestävän kehityksen työn kanssa.

Selonteon keskeisenä lähtökohtana on, että Suomen kestävän kehityksen toimikunnan keväällä 2016 päivittämä Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus - Suomi jonka haluamme 2050 - on Suomen kansallinen tulkinta globaalista kestävän kehityksen toimintaohjelmasta. Yhteiskuntasitoumus voidaan nähdä koko suomalaisen yhteiskunnan kestävän kehityksen edistämissuunnitelmana.

Käsiteltävänä oleva toimeenpanosuunnitelma kertoo sen, miten hallitus omassa toiminnassaan toi-

meenpanee Agenda2030:ta.

Luonnonvarakeskus keskittyy asiantuntijalausunnossaan ensisijaisesti painopistealueen 2 ja siihen liittyvien politiikkaperiaatteiden sekä toimeenpanon seurannan, arvioinnin ja kehittämisen tarkasteluun.

Kestävän kehityksen toimintaohjelmassa on kattavalla tavalla käyty läpi kaikki väestöryhmät ja nostettu kunkin kohdalla tarkasteluun juuri keskeiset kehittämistarpeet. Myös aineettomat arvot: taide ja kulttuuri sekä tasavertaisuus ja tasa-arvo on huomioitu.

Luonnonvarakeskus kiinnittää kuitenkin huomion siihen, että kansalaisten arki on käsitelty lähes kokonaan erillisenä elinkeinotoiminnasta, mikä korostuu erityisesti ammatillisen koulutuksen (toimeenpanoesitys 2.7.) uudistusta käsiteltäessä. Koulutustarpeita korostetaan yksilöllisinä tarpeina viittaamatta millään tavalla siihen mistä nämä tarpeet tulevat ja miten ne liittyvät alueelliseen kehittämiseen tai jopa alueiden väliseen kansainvälistymiseen, mistä (älykkään erikoistumisen strategioista) koulutustarpeita todennäköisimmin kuitenkin syntyy..

Myös toimeenpanoesitys 2.12 ’Tuetaan kansalaisia digitalisoituvassa yhteiskunnassa’ jää käsityksemme mukaan liian pintapuoliseksi. Tässä avaintoimenpiteenä esitetään: perustettava Digi arkeen neuvottelukunta muodostaa pysyvän yhteistyö- ja vuoropuhelukanavan kansalaisjärjestöjen ja julkisten palveluiden digitalisoinnista vastaavan valtiovarainministeriön välille. Tätä jatketaan täsmennetyllä kuvauksella: Neuvottelukunnalla on tiivis vuorovaikutus mm. yhteispalvelupisteiden kehittämiseen, AUTA -hankkeessa kehittävään digitaalisten palveluiden tuen toimintamalliin, ensisijaisesti sähköisesti käytettävien palveluiden tiekarttaan ja saavutettavuusdirektiivin toimeenpanoon. Korostamme sitä että digitalisaatio on hyvin kokonaisvaltainen muutos joka ulottuu kotitalouksien energiahallinnasta, lähienergiatuotantoon, elintarvikejakeluun, liikkumisen järjestelyihin, etätyöjärjestelyihin, terveydenhuoltoon ym. Kaikissa näissä julkisen ja yksityisen sektorin vuorovaikutuksen rakentaminen ja ylläpito on välttämätöntä; ja tämä on esittämistavassa jäänyt kokonaan huomiotta.

Ainut laajempi maininta elinkeinoelämään on esitetty sivulla 37: ’Tuetaan yritysten ja tutkimuslaitosten yhteistyötä kestävän kehityksen innovaatioiden synnyttämiseksi ja kaupallistamiseksi. Yritykset voivat kehittää ratkaisuja globaaleihin kehityshaasteisiin kuten puhtaan energian saantiin, jätehuoltoratkaisuihin (jätteestä energiaksi), vesihuoltoon ja terveyteen sekä digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoon em. sektoreilla. Näitä innovaatioita edistetään BEAM- business with impact -ohjelmassa, joka on sijoitettu teknologian edistämis- ja innovaatiokeskus Tekesiin’. Lisäksi yritystoimintaan liittyy maininta: ’Agenda2030 luo yrityksille kansainvälisen kestävän kehityksen viitekehyksen ja samalla osoittaa globaalit haasteet, joiden ratkaisemisesta voi tehdä liiketoimintaa’. Luonnonvarakeskuksen näkökulmasta olisi ollut edullista, jos elinkeinotoiminta olisi paremmin sidottu jo Agendan esittämien haasteiden ja niihin liittyvien ratkaisumahdollisuuksien määrittelyyn.

Omistajuus ja osallisuus –periaatekokonaisuuden kohdalla keskitytään yhteiskuntasitoumukseen, kokeiluihin, kestävyyteen liittyvään keskusteluun ja kestävään kulutukseen kannustamiseen. Mainitsematta jää esimerkiksi alustatalouden kehittäminen, mikä uudenaikaisella tavalla mahdollistaisi erilaisia kokeilu-

ja (ellei kokeilualusta viittaa siihen; jos viittaa, asia on otettu huomioon),

Vastuullisen kuluttamisen yhteydessä (C.8) on tuotu esille toimenpide. ’Kehitetään ratkaisuja ja toimintamalleja, jotka mahdollistavat sekä yritysten että kansalaisten hiilineutraalit ja resurssiviisaat ratkaisut. Tavoitteena on luoda uusia vähähiilisiä palveluja ja niiden markkinoita kokeilujen ja yhteiskehittämisen kautta sekä edistää neuvonnan ja kannustimien avulla kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa.’ Luonnonvarakeskus pitää tätä ehdotusta erittäin kannatettavana ja konkreettisena ehdotuksena omistajuudesta ja osallisuudesta. Näkisimme kuitenkin välttämättömänä että tällaisia ratkaisuja tulisi kehittää yritysten ja yhteiskunnan välisenä yhteistyönä, ja samassa yhteydessä tulisi edistää myös molemmille osapuolille tarkoitettuja kehittämisen mittareita, joilla olisi yhteys alueellisiin ja kansallisiin kestävän kehityksen mittareihin.

Tässä lausunnossa tavoitteenamme kommentoida teemaa: Mitkä ovat kestävän kehityksen haasteet ihmisen arjen näkökulmasta ja miten ne ratkaistaan? Luonnonvarakeskuksen näkemys on, että kestävän kehityksen haasteet ihmisen arjen, erityisesti sosiaalisen, näkökulmasta on selonteossa esitetty varsin kattavasti, mutta ratkaisuvaihtoehdot ihmisen konkreettisen arjen, työhön/elinkeinotoimintaan liittyvien liittymäpintojen ja kestävyystavoitteisiin liittyvän osallisuuden osalta vaatisi edelleen kehittämistä.

Helsingissä 28.3.2017

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki
Puhelin 029 532 6000
Y-tunnus 0244629-2
luke.fi